

David Grossman

De stem van Tamar

Cossee
Amsterdam

De vertaler ontving voor deze vertaling een beurs van
de Stichting Fonds voor de Letteren



Eerste druk 2002

Zesde druk 2012

Oorspronkelijke titel *Mischehu laruz ito*

© David Grossman 2000

Hakibbutz Hameuchad, Tel Aviv

Nederlandse vertaling © 2002 H. Man

en Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam

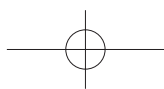
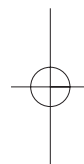
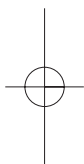
Omslagfoto © Corbis Hillcreek

Boekverzorging Marry van Baar

Druk Memminger MedienCentrum

ISBN 978 90 5936 353 3 | NUR 302

Voor mijn kinderen
Yonatan, Uri en Rutie



I

Er draaft een hond door de straten en een jongen rent achter hem aan. Ze zijn met elkaar verbonden door een lang touw dat verstrikt raakt in de voeten van de voorbijgangers, die mopperen en boos worden, terwijl de jongen steeds maar ‘Sorry, sorry,’ mompelt en tussen het gesorry door ‘Stop!’ en ‘Hier!’ roept tegen de hond, en één keertje, pijnlijk genoeg, een onwillekeurig ‘Hu!’ En de hond blijft maar hollen.

Hij schiet vooruit, steekt drukke straten over, vliegt door het rode licht, en de jongen ziet de gouden vacht tussen de benen van de voorbijgangers verdwijnen en weer tevoorschijn komen, als een geheim signaal. ‘Niet zo hard,’ schreeuwt hij. Wist ik maar hoe die hond heet, denk hij bij zichzelf, dan kon ik hem bij zijn naam roepen en zou hij misschien stoppen of op z’n minst vaart minderen, maar ik voel aan mijn water dat de hond ook in dat geval zou blijven rennen, zelfs als het touw om zijn nek zo strak komt te zitten dat hij geen adem meer krijgt, dan nóg blijft hij doorrennen tot hij de plek bereikt waar hij zo nodig heen moet, dus hoe eerder hoe beter, dan ben ik van hem af.

Dit alles gebeurt op een ongelegen moment. De jongen, die Assaf heet, holt voort, maar zijn gedachten raken ver achter hem in de war. Hij wil ze uit zijn hoofd zetten, hij moet zich op de hond concentreren, maar de gedachten slepen achter hem aan als een sliert rammelende blikjes. Het blikje

van de reis van zijn ouders bijvoorbeeld. Die bevinden zich op dit moment ergens boven de oceaan, voor het eerst van hun leven in een vliegtuig, maar waarom moesten ze ineens zo nodig weg? Of het blik van zijn oudere zus, waar hij niet eens aan durft te denken, want daar kan alleen maar ellende van komen. En er zijn er nog meer, kleine en grote blikjes, en ze rammelen en botsen tegen elkaar aan, met aan het eind het blikje dat hij al twee weken met zich meesleept, dat hem gek maakt met zijn blikkerige geluid, dat heel hard schreeuwt dat Assaf nu eindelijk eens goed verliefd moet worden op Daffi, want hoe lang wilde hij nog wachten? En Assaf weet dat hij even moet stoppen om die irritante sliert met blikjes op orde te brengen, maar de hond heeft andere plannen.

Verdomme, kreunt Assaf, want net voordat de deur van de kamer openging waar hij de afgelopen week dagelijks van acht tot vier heeft gezeten, en hij geroepen werd om de hond te komen zien, had hij op het cruciale punt gestaan om verliefd op haar te worden, op Daffi. Hij kon toen letterlijk voelen hoe hij dat tegendraadse plekje diep in zijn buik eindelijk buitenspel ging zetten, en daarmee ook de trage, zachte stem die hem vanuit die plek steeds maar toefluistert: Niks voor jou, die Daffi, dat meisje doet niets anders dan iedereen altijd alleen maar plagen en uitlachen, vooral jou, waarom zou je nog doorgaan met die idiote vertoning, avond aan avond? En toen, net op het moment dat hij die ophitsende stem tot zwijgen zou brengen, ging de deur open, en daar stond, mager en donker en verbitterd, Avram Danoch, onderdirecteur van de gemeentelijke reinigingsdienst en min of meer bevriend met de vader van Assaf, ook degene die Assaf deze baan bij de gemeente voor de hele maand augustus had bezorgd. En deze Danoch riep hem op om de handen uit de mouwen te steken en direct met hem mee te gaan, naar de kennel beneden, want hij had eindelijk een klus voor hem.

Danoch stapte flink door en vertelde intussen iets over een of andere hond, maar Assaf luisterde niet, hij had meestal een paar seconden nodig om zich aan veranderde omstandigheden aan te passen, dus hij sjokte maar achter Danoch aan, door de gangen van het gemeentehuis, langs mensen die hun waterrekening en belasting kwamen betalen, of hun burens kwamen verklikken die zonder vergunning een balkon hadden laten aanbouwen, en daarna de brandtrap af, naar de binnenplaats, en hij probeerde intussen bij zichzelf na te gaan of hij het laatste restje verzet tegen Daffi al overwonnen had, en te bedenken wat hij vanavond zou zeggen tegen Roy, die eiste dat hij nu eindelijk eens zou ophouden met dat getob en zich als een man zou gedragen. En hij hoorde uit de verte al het harde, aanhoudende geblaf, wat hem verbaasde, want meestal blaften alle honden tegelijk, soms werd hij zelfs op de derde verdieping in zijn dagdromen gestoord door het hondenkoor, maar nu blafte er maar één. Danoch deed een hek van kippengaas open, draaide zich om en zei iets dat Assaf vanwege het geblaf moeilijk kon verstaan. Hij deed een tweede hek open en wees uitnodigend op het smalle pad tussen de kooien.

Het kon niet missen. Danoch had hem onmogelijk om een andere hond kunnen meenemen. Er waren zo'n acht of negen honden, ieder in zijn eigen kooi, maar in feite was het er maar één, die alle andere als het ware leeggezogen had en stil en duf achtergelaten. Hij was niet bepaald groot, maar hij had iets krachtigs en wilds over zich, en vooral ook iets wanhopigs. Zo'n wanhoop had Assaf nog nooit bij een hond gezien. De hond wierp zich keer op keer tegen het gaas, de hele rij kooien trilde en dreunde mee, en hij stootte elke keer een griezelige hoge kreet uit, een vreemde mengeling van huilen en brullen. De andere honden lagen of stonden en keken stil en verwonderd naar hem, met ontzag zelfs, en Assaf had het eigenaardige gevoel dat als hij zoiets bij een mens had gezien, hij meteen naar hem toe was ge-

gaan om te helpen. Of hij was direct weggegaan, om die persoon alleen te laten met zijn verdriet.

In de korte pauzes tussen het blaffen en het opspringen tegen de kooi sprak Danoch zacht en snel. Een van de opzichters had de hond twee dagen eerder in de binnenstad rond zien zwerven, vlak bij het Zionplein. De dierenarts dacht eerst dat hier sprake was van een vroeg stadium van hondsdolheid, maar de hond vertoonde er geen symptomen van en afgezien van zijn viezigheid en enkele oppervlakkige wonden verkeerde hij in een uitstekende gezondheid. Het viel Assaf op dat Danoch vanuit zijn mondhoek sprak, alsof de hond niet mocht horen dat hij het over hem had. ‘Hij is nu al achtenveertig uur bezig,’ prevelde Danoch, ‘en de batterij is nóg niet leeg. Wat een beest, hè?’ voegde hij eraan toe en rechte zijn rug een beetje toen de hond een korte blik op hem wierp. ‘Niet een gewone straathond.’

‘Maar van wie is hij?’ vroeg Assaf en deed een stap naar achteren, want de hond had zich weer tegen het gaas gesmeten en de kooi schudde op zijn grondvesten. ‘Dat is het ’m juist,’ sprak Danoch door zijn neus en krabde zich op zijn hoofd. ‘Dat moet jij nou uitzoeken.’ ‘Hoezo ik?’ schrok Assaf. ‘Waar moet ik die gaan zoeken?’ Zodra de *kalb* – dat is Arabisch voor hond – zodra de *kalb* wat gekalmeerd was, zei Danoch, zouden ze het aan de hond zelf vragen. Assaf staarde Danoch aan, hij begreep er niets van. En Danoch zei: ‘We doen gewoon wat we altijd in zulke gevallen doen: de hond krijgt een touw om zijn nek en we laten hem gaan. Je loopt een tijdje mee, een paar uur, en hij brengt je vanzelf rechtstreeks zonder mankeren bij zijn baas.’

Assaf dacht dat Danoch een grapje maakte, zoiets had hij nog nooit gehoord, maar Danoch haalde een opgevouwen vel papier uit de zak van zijn overhemd en zei dat het uiterst belangrijk was om, voordat men de hond overdroeg, de eigenaar dit papiertje, namelijk formulier 76, te laten ondertekenen. ‘Stop maar in je zak, Assaf, en niet verliezen, hoor,

want je lijkt me eerlijk gezegd een beetje een dromer. En vergeet die meneer vooral niet uit te leggen dat bijgaande boete – zegge en schrijve honderdvijftig sjekel – dan wel dagvaarding opgelegd is: a. wegens nalatigheid, want hij heeft zijn hond niet goed in de gaten gehouden, dus laat dit een les voor hem zijn, en b. als mi-ni-ma-le (Danoch sabbelde spottend op elke lettergreep) vergoeding voor de last en de kopzorgen die hij de gemeente heeft bezorgd, alsook voor de verspilling van een uit-mun-ten-de werkkraacht! En hij klopte Assaf te hard op zijn schouder en zei dat Assaf, als hij de eigenaar van de hond had gevonden, terug naar zijn kamer op de afdeling waterleiding mocht om daar tot het einde van de grote vakantie op kosten van de belastingbetaler duimen te gaan zitten draaien.

‘Maar hoe moet ik nou...’ protesteerde Assaf. ‘Die hond... Hij lijkt wel gek...’

En toen gebeurde het. De hond hoorde de stem van Assaf en stond ineens stil. Hij liep niet meer heen en weer in zijn kooi. Hij kwam langzaam naar het gaas toe en keek Assaf aan. Zijn ribbenkast ging nog steeds heftig op en neer, maar zijn bewegingen waren nu traag en zijn ogen donker en scherp. Hij hield zijn kop schuin, als om Assaf beter te kunnen bekijken, en Assaf dacht dat hij nu zijn bek open zou doen en met een doodgewone mensenstem zou zeggen: Jij bent zelf gek.

Hij ging op zijn buik liggen, de hond welteverstaan, boog zijn kop, krabde met zijn voorpoten smekend onder het gaas door en slaakte een nieuw geluid, iel en teder, als het huilen van een puppy, of van een baby.

Aan de andere kant van het gaas boog Assaf zich naar de hond toe. Hij merkte zelf niet dat hij dat deed. En zelfs Danoch, een starre man die Assaf met tegenzin aan zijn baan bij de gemeente had geholpen, glimlachte zuinig toen hij hem op zijn knieën zag gaan. Assaf keek naar de hond en sprak hem zachtjes toe. ‘Van wie ben je?’ vroeg hij. ‘Wat

is er met je? Waarom maak je zo'n herrie?' Hij praatte langzaam en liet ruimte over voor antwoorden en keek de hond niet te lang in de ogen, om hem niet in verlegenheid te brengen. Hij kende het verschil – de vriend van zijn zus Relli had het hem geleerd – tussen praten tégen en mét een hond. De hond bleef liggen, hij hijgde en zag er nu voor het eerst moe en uitgeput uit, en ook kleiner dan eerst. Eindelijk was het stil in de kennel, de andere honden kwamen weer tot leven en begonnen heen en weer te lopen in hun hokken. Assaf stak een vinger door het gaas naar binnen en raakte de hond aan op zijn kop. De hond bewoog niet. Assaf krabde met zijn vinger in de vacht, die vies en plakkerig was. De hond begon te janken, snel, gejaagd, onophoudelijk, alsof hij iets kwijt moest, alsof hij het niet langer voor zich kon houden. Zijn rode tong trilde, zijn ogen waren groot en sprekend.

En vanaf dat moment verzette Assaf zich niet langer tegen Danoch, die gauw van de gelegenheid dat de hond rustig was gebruikmaakte om de kooi binnen te stappen en een lang stuk touw vast te knopen aan de oranje halsband die verborgen zat in de dikke vacht.

'Pak aan,' beval Danoch, 'hij gaat nu als een lammetje mee.' Maar hij deinsde zelf terug toen de hond plotseling buiten de kooi stond en niet meer moe en gedwee leek en met een nieuwe nervositeit om zich heen keek en in de lucht snuffelde, alsof hij naar een geluid ergens in de verte luisterde. 'Kijk 's aan, het botert meteen tussen jullie twee,' probeerde Danoch zichzelf en Assaf te overtuigen. 'Maar pas goed op jezelf als je in de stad rondloopt.' De laatste woorden stierven weg in zijn keel.

Want de hond was nu geconcentreerd en gespannen, zijn kop kreeg iets scherp over zich, hij leek bijna een wolf. 'Zeg,' mompelde Danoch met enige twijfel, 'het is toch wel verantwoord om je zo met die hond de straat op te sturen?' Assaf zei niets. Hij keek alleen verbijsterd naar de gedaante-

wisseling van de hond, nu die vrij was. Danoch klopte hem weer op zijn schouder. 'Je bent een sterke jongen. Kijk, je bent groter dan ik en ook groter dan je vader. Je kan de hond wel aan, hè?'

Assaf wilde nog vragen wat hij moest doen als de hond hem niet naar zijn baas zou brengen, en hoe lang hij hem moest blijven volgen (in de bureaula lagen drie boterhammen te wachten: zijn lunch), en stel dat de hond bijvoorbeeld ruzie had met zijn baas en dus niet van plan was ooit nog terug naar huis te gaan...

Deze vragen werden niet op dat moment en niet op een ander tijdstip gesteld. Assaf zag Danoch die dag niet meer terug, en de dagen daarop evenmin. Soms is het zo makkelijk om het moment aan te wijzen waarop iets – het leven van Assaf, om maar wat te noemen – onherkenbaar begint te veranderen, onherroepelijk ook.

Want zodra Assaf zijn hand om het touw sloot, schoot de hond met een geweldige ruk weg en trok hij Assaf mee. Danoch schrok en hief zijn hand, hij kon nog net een paar stappen doen, achter de ontvoerde Assaf aan, hij zette het zelfs op een hollen – allemaal tevergeefs. Assaf werd met een noodgang over de binnenplaats van het gemeentehuis gesleept, de trap af gedenderd, de straat op gepleurd, om vervolgens tegen een geparkeerde auto gesmeten te worden, tegen een vuilnisbak, tegen voorbijgangers. En hij rende...

Hij rent. De grote harige staart zwaait krachtig heen en weer voor zijn ogen, veegt mensen en auto's opzij, en hij volgt hem als gehypnotiseerd. De hond stopt af en toe even, steekt zijn kop in de lucht en snuffelt, slaat dan af, een zijstraat in, scheert door de straat, schijnt precies te weten waar hij naartoe wil, grote kans dus dat het gauw afgelopen is, dat de hond snel zijn huis zal vinden en dat Assaf hem aan zijn baas zal kunnen overhandigen, en klaar is Kees. Maar al rennend begint Assaf zich af te vragen wat hij moet

doen als de eigenaar de boete niet wil betalen, en hij hoort het zichzelf al zeggen: Meneer, mijn opdracht stelt me in dit geval niet in de gelegenheid om enige flexibiliteit te betrachten, het is betalen of voor de rechter komen! En de man begint al te protesteren, en Assaf antwoordt met rake argumenten, hij holt prevelend in zichzelf door, hij tuit vastberaden zijn lippen, maar hij weet maar al te goed dat het hem niet gaat lukken, discussies zijn nooit zijn sterke kant geweest, hij vindt het uiteindelijk toch makkelijker om toe te geven en niet zo moeilijk te doen, daarom geeft hij Roy ook elke avond gelijk als hij weer over Daffi Kaplan begint, alleen maar om niet moeilijk te doen. Dat denkt hij, en hij ziet de lange, slanke Daffi voor zich, en hij haat zichzelf om zijn slapheid en merkt ineens dat de grote man met de woeste wenkbrauwen en de witte koksmuts hem iets vraagt.

Assaf kijkt wat beduusd. Daffi's gezicht, heel licht, met die vaste uitdrukking van spot, met de doorzichtige oogleden, als een hagedis, vloeit snel over in een ander gezicht, bol en nors, en hij schrikt en zet zijn ogen op scherp en ziet een smalle kamer voor zich die als het ware uit de muur is gehouwen, met achterin een gloeiende oven, en hij beseft dat de hond om de een of andere reden besloten heeft om bij een kleine pizzeria te stoppen. En de pizzaman buigt zich over de toonbank en vraagt Assaf voor de tweede, misschien wel de derde keer naar ene jongedame. 'Waar is ze?' wil hij weten. 'We zien haar nooit meer, ze is hier al een maand niet geweest.' En Assaf kijkt voorzichtig uit zijn ooghoeken, misschien praat de pizzaman tegen iemand die achter hem staat, maar nee, de man praat tegen hem, hij informeert of ze zijn zus is of zijn vriendin, en Assaf knikt onzeker en probeert tijd te winnen. Na een week bij de gemeente weet hij al dat mensen die in de binnenstad werken soms een eigen manier van doen en praten hebben, en ook een raar soort humor. Ze krijgen zo vaak te maken met vreemde klanten en toeristen uit verre landen dat ze er mis-

schien aan gewend raken om te praten alsof ze op het toneel staan, om altijd te doen alsof er een onzichtbaar publiek is dat toekijkt. Hij wil ervandoor, hij wil verder achter de hond aan rennen, maar de hond gaat juist zitten en kijkt de pizzaman hoopvol en met uitgestoken tong aan, en de man fluit vriendelijk naar hem, alsof ze elkaar al lang kennen, en schiet met een snelle basketbalbeweging – achter de rug langs – een dikke plak kaas op hem af, en de hond hapt in de lucht en slikt de plak door.

En de volgende ook. En daarna weer één, en nog één.

De pizzaman heeft krullerige wenkbrauwen; het lijken net twee wilde struiken. Assaf wordt er onrustig van, alsof ze hem tot de orde roepen. De man zegt dat hij de teef nog nooit zo uitgehongerd heeft gezien. ‘Teef?’ fluistert Assaf verbluft. Het is niet eens bij hem opgekomen dat de hond een teef zou kunnen zijn, hij dacht steeds aan een mannetje, met zijn snelheid, met de kracht en vastberadenheid van zijn bewegingen. Er zijn tijdens dat waanzinnige geren, in zijn woede en verwarring, ook wel momenten geweest dat hij zich in de fantasie koesterde dat ze een team waren, hij en zijn hond, zwijgzame mannen onder elkaar. En nu... Nu vindt hij het nóg gekker, om zo achter een hond aan te rennen...

De man achter de toonbank sprokkelt zijn beide wenkbrauwen bij elkaar, kijkt Assaf onderzoekend aan, misschien ook achterdochtig, en zegt: ‘Zo, ze heeft dus besloten om jou te sturen in plaats van zelf te komen, zie ik.’ Hij laat een vliegende schotel van dun deeg in de lucht tollen, hij gooit hem omhoog en vangt hem vakkundig op, en Assaf knikt overdwers, tussen ja en nee in; liegen wil hij niet. En de pizzaman gaat door, hoewel er niemand anders staat dan Assaf: hij smeert tomatenpuree op het deeg, doet er olijven en ui op, champignons en ansjovis, strooit er sesamzaad en marjoraan overheen, gooit af en toe kleine stukjes kaas over zijn schouder naar achteren, zonder om te kijken, en de

teef, die zonet nog een hond was, vangt ze in de lucht op alsof ze van tevoren wist dat hij dat zou doen.

Assaf staat verwonderd te kijken naar die twee, naar hun gecoördineerde dans, en hij vraagt zich af wat hij hier eigenlijk doet, waar hij nou precies op wacht. Er zweeft een vraag door zijn hoofd die hij aan de pizzaman moet stellen, iets over de jongedame die hier kennelijk met de hond komt, maar elke keer als hij die vraag in zichzelf probeert te formuleren, klinkt hij belachelijk en vereist bovendien een veel te ingewikkelde uitleg over de opvang van loslopende honden en over vakantiebaantjes bij gemeentes. En het begint hem eindelijk te dagen hoe gigantisch ingewikkeld zijn opdracht is, want hoe nu verder? Moet hij iedere voorbijganger gaan vragen of hij de baas van de hond kent? Valt dit eigenlijk wel onder zijn werk? Dat hij zich zoiets heeft laten aanleunen, en nog zonder enig verzet ook! Assaf neemt in gedachten alle dingen door die hij tegen Danoch had moeten zeggen toen ze nog in de kennel waren. Als een scherpzinnige, gevatte, zelfs wat arrogante advocaat steekt hij een briljant betoog af tegen de onmogelijke opdracht. Maar tegelijkertijd krimpt hij ook een beetje ineen, zoals het hem vaak in dergelijke omstandigheden gebeurt, hij trekt zijn hoofd tussen zijn brede schouders en wacht.

En in hem roeren zich alle opgekropte ergernissen, klein en groot, totdat ze er als een straaltje lava uitbarsten en op zijn kin belanden in de vorm van een witheet puistje van kwaadheid. Kwaadheid op Roy, die hem voor de zoveelste keer heeft weten over te halen om vanavond weer met z'n vieren uit te gaan, en die ook nog heeft uitgelegd dat hij, Assaf, er op den duur wel achterkomt dat Daffi precies zijn type is, qua innerlijke wereld en zo. Dat zei hij, die Roy, en hij keek hem aan met zijn strakke, geconcentreerde blik, zijn dwingende blik. En Assaf keek naar de halo in de ogen van Roy, die iele gouden lichtkrans van spot rondom zijn pupillen, en hij bedacht weemoedig dat hun vriendschap in

de loop der jaren veranderd was in iets anders. Maar hoe noemde je dat, dat andere? En toen, opschrikkend alsof hij door iets gebeten was, beloofde hij dat hij vanavond weer mee zou gaan, en Roy klopte hem weer op zijn schouder en zei: 'Zo mag ik het horen, broer.' En Assaf liep weg en dacht bij zichzelf dat hij de moed had willen hebben om zich om te draaien en Roy die 'innerlijke wereld' in zijn gezicht te smijten, want Roy had hem en Daffi alleen maar nodig als een soort omgekeerde spiegel voor zichzelf en zijn Meital, met hun glamour en luchtigheid, zoals ze met z'n tweeën liepen en elkaar om de paar stappen zoenden, terwijl Assaf en Daffi er zwijgend achteraan slenterden, met wederzijdse afkeer.

'Hallo, wat moet dat?' zegt de pizzaman nors. 'Ik praat tegen je!'

Assaf ziet dat de pizza, in acht stukken verdeeld, ingepakt wordt in een witte kartonnen doos, en hij hoort de pizzaman nadrukkelijk zeggen, alsof hij het zat is om zichzelf steeds weer te moeten herhalen: 'Hier, de gewone bestelling: twee champignons, één ansjovis, één maïs, twee gewoon en twee olijven. En doortrappen, hoor. Dat ie warm aankomt. Veertig sjekel.'

'Hoezo doortrappen?' fluistert Assaf.

'Ben je niet op de fiets?' vraagt de pizzaboer verbaasd. 'Je zus neemt de pizza altijd achterop. Hoe wou je het doen? Eerst betalen!' En hij strekt een lange, harige arm uit naar Assaf. Overdonderd steekt Assaf zijn hand in zijn zak en hij voelt de woede uit zijn zak stijgen en hem van binnenuit opstoken: zijn ouders hebben voor hun vertrek geld genoeg voor hem achtergelaten, maar hij is heel zuinig geweest met zijn uitgaven en heeft de lunch in de cafetaria van de gemeente steeds overgeslagen om geld over te houden voor een extra lens voor de Canon die zijn ouders beloofd hebben uit Amerika mee te nemen, en nu zit hij met deze onverwachte uitgave opgescheept, en daar wordt hij dus echt woe-

dend van, ziedend. Maar ja, niks aan te doen, de man heeft de pizza klaarblijkelijk speciaal voor hem gebakken, dat wil zeggen, voor degene die hier met de hond komt. Overigens, als Assaf niet zo woedend was geweest, had hij nu vast eindelijk gevraagd wie die jongedame van de hond was, maar hij is kennelijk zo boos of hij is het zo zat dat er altijd voor hem bepaald en beslist wordt dat hij de man gewoon betaalt en zich daarna omdraait met een bruuske beweging, die moet aantonen dat hij niks geeft om het geld dat hem afgetroggeld is. En de hond wacht niet totdat zijn gezicht naar de gewenste emotie gemodelleerd is, ze zet het weer op een hollen, ze trekt het touw in één ruk in al zijn lengte strak, en Assaf zweeft met een toonloze schreeuw achter haar aan, zijn hele gezicht verwrongen van de inspanning om op de ene hand de grote kartonnen doos te laten balanceren en in de andere het touw vast te houden, en het is werkelijk een wonder dat hij ongedeerd tussen de voorbijgangers door laaveert, de doos hoog op zijn uitgestoken hand, en hij weet, daar heeft hij geen enkele illusie over, dat hij er nu uitziet als zo'n stripfiguur-ober, en alsof dat nog niet genoeg is, begint hij de pizza nu door het karton heen te ruiken, terwijl hij sinds vanochtend maar één boterham heeft gegeten, en hij weet dat hij juridisch gezien het volste recht heeft om van de pizza die boven zijn hoofd hangt te eten, hij heeft tenslotte elke olijf en elke champignon uit eigen zak betaald, maar hij voelt aan de andere kant dat de pizza toch niet helemaal van hem is, dat die in zekere zin door iemand anders is gekocht, en vóór iemand anders, beiden hem onbekend.

En zo, met de pizza op zijn hand, zeilt hij door nog meer steegjes en straten en rode lichten. Hij heeft nog nooit zo hard over straat gerend, nog nooit zoveel wetten tegelijk overtreden. Er wordt van alle kanten getoeterd, mensen botsen tegen hem op en schelden hem uit en krijsen, maar na enkele minuten maakt hij zich daar niet meer druk om, hij

raakt met elke stap zijn woede kwijt, en hij voelt zich nu, buiten dat maffe, saaie kantoor, onverwachts ook helemaal vrij, vrij van alle kleine en grote zorgen waar hij de laatste dagen onder gebukt ging, hij voelt zich als een planeet die uit zijn baan is geschoten en die wild door de ruimte vliegt, gevolgd door een staart van gloeiende vonken. En daarna denkt hij helemaal niets meer, hij hoort ook niet langer het dreunen van de wereld om zich heen, hij is alleen maar het gebonk van zijn eigen voeten op het wegdek, zijn eigen hartslag en ritmische ademhaling, en hoewel hij niet avontuurlijk van aard is, integendeel zelfs, wordt hij geleidelijk aan vervuld van een nieuwe, mysterieuze gewaarwording, het genot van het rennen, het onbekende tegemoet. En binnen in hem begint er een juichende gedachte te stuiteren, als een grote, goed opgepompte, elastische bal: laat het alsjeblieft, alsjeblieft, nooit ophouden.

Een maand voordat Assaf en de hond elkaar ontmoetten – om precies te zijn, eenendertig dagen ervoor – stapte er op een kronkelige zijweg boven een van de dalen rondom Jeruzalem een meisje uit een bus. Een klein, broos tienermeisje. Haar gezicht verdween bijna geheel onder een grote bos zwarte krullen. Ze strompelde onder het gewicht van een enorme rugzak de treden van de bus af. De chauffeur vroeg aarzelend of ze hulp nodig had en zij schrok ervan dat hij tegen haar praatte, ze kromp een beetje ineen, klemde haar lippen strak op elkaar en schudde van nee.

Daarna stond ze bij de lege halte te wachten totdat de bus zou weggijden. En ze bleef staan, ook toen hij om de bocht was verdwenen. Ze stond stil, bewoog bijna niet, keek naar links en naar rechts, een paar keer achter elkaar, en elke keer dat de middagzon op het blauwe knopje in haar oor viel, schitterde er een vonkje licht.

Naast de bushalte stond een ingezakt, roestig olievat vol gaten. Aan een elektriciteitspaal hing een verweerd karton-

nen bord met daarop de woorden: *Naar de bruiloft van Siggien Motti*, en een pijl die omhoog wees, de lucht in. Het meisje keek voor de laatste keer naar links en naar rechts om te zien of er niemand was en of er geen auto's over de smalle asfaltweg aankwamen. Ze draaide zich langzaam om, liep om het bushokje heen en keek het dal in dat aan haar voeten lag. Ze hield haar hoofd bewust stil, maar haar ogen schoten heen en weer en speurden het landschap af.

Als je vluchtig keek, zou je denken dat het een meisje was dat een wandelingetje ging maken. Dat was ook precies de indruk die ze wilde wekken. Maar je zou je ook, als je bijvoorbeeld een automobilist was die daar voorbijreed, heel even kunnen afvragen wat dat meisje daar in haar eentje in het dal te zoeken had. En misschien dat er daarna nog een tweede, lastige vraag door je hoofd was gegaan, namelijk waarom een meisje dat een middagwandeling ging maken in een dal vlak bij de stad zo'n grote rugzak meesjouwde, alsof ze heel lang op reis ging. Maar er kwam geen auto voorbij en er was geen mens in het dal te zien. Ze liep de helling af door gele velden vol mosterdplanten, langs rotsen die warm aanvoelden, en ze verdween tussen pistachebomen en doornige struiken.

Ze liep snel en struikelde steeds bijna, door de zware rugzak mee naar voren of naar achteren geslingerd. Haar woeste krullen dansten om haar gezicht. Haar mond had nog steeds die strakke, verbeterde uitdrukking waarmee ze nee had gezegd tegen de buschauffeur. Na enkele minuten begon ze te hijgen. Haar hart ging tekeer en nare gedachten duizelden door haar hoofd: het was de laatste keer dat ze hier in haar eentje kwam, de volgende keer, de volgende keer...

Als er al een volgende keer kwam.

Ze was nu helemaal beneden, in de wadi. Af en toe keek ze omhoog en liet haar ogen over de hellingen gaan, alsof ze van het uitzicht genoot. Ze volgde gefascineerd de vlucht

van een gaai en zocht intussen de horizon af. Deze plek lag helemaal open en bloot, als er nu toevallig iemand boven bij de bushalte stond, zou hij haar kunnen zien.

En wie weet, zou het hem toevallig ook opvallen dat ze hier gisteren en eergisteren eveneens was geweest.

Wel tien keer in de afgelopen maand.

En hij zou haar ook kunnen betrappen als ze hier de volgende keer kwam...

Jawel, er komt wel degelijk een volgende keer, herhaalde ze nadrukkelijk bij zichzelf en ze probeerde niet te denken aan wat ze in de tussentijd nog mee zou maken.

Toen ze voor de laatste keer zogenaamd haar sandaal weer vastgespte, bleef ze twee minuten lang roerloos zitten. Elke rots werd onderzocht, elke boom en struik.

En plotseling, als bij toverslag, was ze er niet meer. Ze was gewoon weg. Ook al had iemand haar in de gaten gehouden, hij had niet kunnen zien wat er precies gebeurd was: net zat ze daar nog, ze haalde de rugzak eindelijk van haar schouders af, leunde er even tegenaan, haalde diep adem – en nu waaide alleen nog de wind in de struiken en was het dal leeg.

Ze liep haastig door het verborgen deel van de bedding, probeerde de rugzak in te halen die als een steen voor haar uit rolde, walsend over haver en distels. De rugzak kwam pas tegen een pistacheboom tot stilstand. De boom verloor door de schok enkele droge galappels, die in roodbruine stofdeeltjes uiteenvielen.

Uit een zijvak van de rugzak haalde ze een lamp. Ze schoof behendig enkele droge, losliggende struiken opzij en maakte daardoor een lage opening vrij, als was het de deur naar een kabouterhol.

Ze bukte zich een paar stappen, de oren gespitst en de ogen wijd opengesperd om elk gerucht en elke schaduw te kunnen horen en zien. Ze snuffelde als een dier, alle poriën van haar huid stonden open om de duisternis te verkennen: